

De Bijbel in het Stellingwerfs

Het is zo gekomen...

Het politiek roodgekleurde Stellingwerf is slechts een piepklein taalgebied in zuidoost-Friesland. De PKN dorpskerken van bijv. Makkinga en Elsloo ontvangen eens per twee weken zondags elk plm. dertig kerkgangers. Ongeveer 25.000 mensen gebruiken de streektaal (nog) regelmatig, vnl. als spreektaal. Er worden op verschillende plaatsen jaarlijks ca. vijf PKN zondagsdiensten in de streektaal verzorgd; van andere gezindten is mij omtrent streektaalgebruik niets bekend. Personen die het Stellingwerfs redelijk goed kunnen schrijven schat ik op maximaal honderd. Met uitzondering van wat typische eigen woorden is het Stellingwerfs voor na-genoeg iedere Nederlander redelijk goed te lezen en te verstaan.

Mijn dagelijks werk is het maken van computerprogramma's en mijn hobby is schrijven. Vanaf plm. het jaar 2000 schrijf en publiceer ik met regelmaat korte verhalen en gedichten in het Stellingwerfs. Zowel uit eigen werk als werk van anderen verzamelde ik allerlei teksten en losse woorden. Aan de hand van die woordenschat maakte ik min of meer door toeval een 'vertaelmesienegien' en expirementeerde met het omzetten van Nederlandse tekst naar het Stellingwerfs. Eind 2003 hoorde ik voor het eerst de 'tam-tam' rond het verschijnen van de NBV in 2004, en in mei van dat jaar zou het laatste deel van het Stellingwerfs woordenboek verschijnen. Op een schrijfcursus in de winter van 2003/'04 vroeg ik aan een tot dan toe onbekende medecursist (Frank de Vries) of hij zin had om mij te helpen met het vertalen van de Bijbel. Hij antwoordde droogjes: 'kuwwe wel doen'. En zo is het gekomen...

Ik heb toen contact gezocht met het NBG en in april 2004 kreeg ik toestemming om van hun nieuwste NBV-teksten gebruik te mogen maken. In juni 2004 is na een causerie van prof. Anne van der Meiden een eerste testvertaling van het boek Genesis aangeboden aan ds. Rienk Klooster in de kerk van Oldeberkoop. Na veel lovende en bemoedigende woorden was er geen weg terug, hebben we een stichting in het leven geroepen en zijn hard aan het werk gegaan met strikt iedere maandagavond werkbijeenkomst. Sinds eind vorig jaar (2007) is de volledige bijbeltekst (incl. DC boeken) beschikbaar in het Stellingwerfs. De tekst wordt nu nog steeds taalkundig door ons verbeterd en ds. Jan Schonewille leest mee en houdt voor ons de theologische kant scherp in de gaten.

Zowel mijn bijbelvriend Frank de Vries uit West- als ik uit Ooststellingwerf zijn weliswaar NH opgevoed maar zijn al jaren geen trouwe kerkgangers meer en hebben ook geen enkele opleiding genoten in de richting van het bijbelvertalen. Wij vinden dit 'heidens karwei' gewoon leuk om te doen, hetgeen overigens niet betekent dat we ons niet in het onderwerp verdiepen. Juist ook het uitzoeken van achterliggende zaken maakt dit werk zeer boeiend (wat is 'erfzonde' precies, wat is de 'gehenna', enz.). Zowel vanuit onze eigen achtergrond als voor de in omvang zeer bescheiden doelgroep kan deze vertaling moeilijk als evangeliserend noodzakelijk worden bestempeld. De oplage volgend jaar (2009) van plm. 500 stuks moet dan ook gezien worden als een rijk cultuurbezit van het boek der boeken in de eigen streektaal, het Stellingwerfs. Dat deze uitgave t.z.t. in de eredienst zal worden gebruikt staat evenwel vast doordat we veel contact hebben met lokale voorgangers en op onze voortgang van hen regelmatig zeer positieve reacties ontvangen.

Piet Bult, Nijeberkoop, 2008.

Regiodag Noord – Zaterdag 23 februari 2008

Het Anker
Jan Frankensingel 30
8431 AH Oosterwolde (Fr.)
Tel. 0516-512961

Vanaf **14.00 uur** is er koffie

Programma

14.30 uur Opening – Henk Ruiter, regiocoördinator regio Noord
 Optreden van 'Toalschatten'
 Woorden van Waarde – drs. CeesJan Visser, directeur NBG
 Bestuurlijke vernieuwing – dhr. Bert de Jong, manager afdeling Presenteren en Activeren
 Optreden van 'Toalschatten'
 Bijbelvertalen in Oost-Europa – dr. Marijke de Lang, vertaalconsulent van de Wereldbond van Bijbelgenootschappen

Pauze

16.40 – 17.25 uur Workshops (eerste ronde)
17.30 – 18.15 uur Workshops (tweede ronde)

Workshops

1. *Bijbelvertalen in Oost-Europa door dr. Marijke de Lang*

In deze workshop hoort u mee over het werk van Marijke de Lang en is er de gelegenheid hierover met haar in gesprek te gaan. Marijke, één van de vertalers van de NBV, is nu adviseur bij het vertaalwerk in Oost-Europa.

2. *Stellingwerfse vertaling door dhr. Piet Bult*

Een workshop over:

- zinnen en onzin van het vertalen van de Bijbel in een kleine streektaal, het Stellingwerfs;
- de Bijbel vertalen zonder kennis van de oude talen;
- voor- en nadelen van vertalen met behulp van een vertaalcomputer en internet;
- werken in een erg klein teamverband (2 pers.) t.o.v. een brede redactie.

Piet is vertaler en secretaris van de stichting 'Stellingwerfs Eigen'

3. *Bijbel10daagse 2008 door drs. Joyce van de Veen*

Van 24 oktober tot 3 november 2008 organiseert het NBG voor de vierde keer de Bijbel10daagse. Dit jaar is het thema *De Bijbel tussen trend en traditie*. Belangrijke onderdelen van de Bijbelcampagne 2008 zijn de Nationale Bijbeltest op TV, de Nationale Bijbelzondag, lokale activiteiten, de thema-uitgave en media-aandacht. In deze workshop zullen we met elkaar nadenken over mogelijkheden voor activiteiten in de eigen plaats of regio.

Joyce is coördinator Bijbelgebruik en projectleider B10D 2008

4. *Jeugd en NBG door mw. Nelleke Barkmeijer - de Ruiter*

In deze workshop maakt u kennis met de verschillende jongerenprojecten van The Quench. Nelleke is jongerenwerker voor The Quench, de jongerenafdeling van het Nederlands Bijbelgenootschap. U kunt tips en tricks verwachten die u helpen om de Bijbel weer meer op de kaart te zetten voor de jongeren uit uw omgeving.

5. *Activiteiten rond de Bijbel door Frans van Houwelingen*

Bible Battle, Reis door de Bijbel, NBG-Bijbelquiz ...

Het NBG heeft van alles in huis om een gemeenteavond, kerkendag of jeugdmeeting extra aantrekkelijk te maken. In deze workshop ziet u hoe het werkt.

Frans is

18.30 uur maaltijd

20.00 – 2200 uur Concert

Workshop: Stellingwerfse vertaling (Regiodag Oosterwolde, 23 feb. 2008)

Door: Piet Bult, vertaler en secr. stichting 'Stellingwerfs Eigen'

Bijbelvertalen, maar dan anders...

- a) zin en onzin van het vertalen van de Bijbel in een kleine streektaal, het Stellingwerfs;
- b) de Bijbel vertalen zonder kennis van de oude talen;
- c) voor- en nadelen van vertalen met behulp van een vertaalcomputer en internet;
- d) werken in een erg klein teamverband (2 pers.) t.o.v. een brede redactie.

Voorstellen (2 min)

Ik ben ... (opleiding, werk, taal, geloofsachtergrond, ...)

Samen met biebelsvriend Frank de Vries...

Het Stellingwerfs is nedersaksisch... klein gebied, ca. 25.000 gebruikers

pro's en contra's

Voor- en nadelen van kennis van oude talen en theologie

- 6. voor: sneller vanuit NL dan Grieks
- 7. na: een stap dieper geïnformeerd
- 8. vr.: interpretatie ligt op de loer

Voor- en nadelen van het kleine gebied Stellingwerf

- 9. voor: korte lijnen, ons kent ons
- 10. na: weinig deelnemers
- 11. vr.: heeft het zin

a) zin en onzin van het vertalen van de Bijbel in een kleine streektaal, het Stell. (5 min)

Hoe kwam ik er toe

Niet vantevoren bedacht

Als geboren en getogen...

Cursus Stell.

Woorden verzamelen

Vertaalmachine PC

Experimenten met tekst: Gedichten, Verhalen, Sprookjes, Johannes Passion

Bijbel-51 per ongeluk, 15 min...

Zin of onzin, haalbaarheid, (slagings)kans berekening

Is het vertalen van de Bijbel anders dan bijv. een kinderboek..?

Toevallig Nwe Stell. Woordenboeken (juni) en Nwe NBV (oktober) 2004

Vorbereiding (copyright, subsidie, enz...)

b) de Bijbel vertalen zonder kennis van de oude talen (5 min)

Hoe ging ik te werk
Downloaden NBV
Per boek Ned. lezen
Per bijbelboek vertaalmachine
< voorbeeld A4 >

Han. 20:3 zodat hij (Paulus) besloot terug te keren via Macedonië.
Stell.: zodat hi'j besleut om over Macedonië weeromme te gaon.
Woorden kiezen en leesbaarheid verbeteren
Stell. lezen
Zonder kennis oude talen maar wel 30 man in Haarlem NBG

c) voor- en nadelen van vertalen met behulp van een vertaal-PC en internet (5 min)

Bijbelvriend, gehaktbal, koffie
Lange geslachtslijsten, (spelling) vreemde namen
Lezen en verbeteringsvoorstellen op PC t.o.v. potlood
Bijbels in alle talen op Internet
(Wikipedia, Voederbak, SV met uitleg, Worldbibles, Afrikaanse, Naardense, Groningse)
Lievelede (Erve Kots, SONT Warkgroep "Dialect en religie" van het Staring Instituut, o.a. Henk Lettink, Anne van der Meiden)
Voorstellen wel of niet doorvoeren
Snel e-mail contact over de hele wereld (Jaap van Dorp, Lowlands, Dominee, Frank)
Lezen en verbeteren (66 + 11 = 77 boeken)

d) werken in een erg klein teamverband (2 pers.) t.o.v. een brede redactie (5 min)

Proefuitgaven
< voorbeeld boekjes: Genesis, Lukas, ed. >
Ontvangen verbeteringsvoorstellen
Voorstellen wel of niet doorvoeren
Univiseren woorden (1, 2, 3)
< voorbeeld uni-1, uni-3 >
Met vinger door het woordenboek
Lezen en verbeteren

e) raamwerk van het eindresultaat (5 min)

Vergelijken met NBV < voorbeeld scherm >

Taalwijziging i.v.m. Groene boekje

Namen met CH i.p.v. K

Beker werd Becher (zoon van Benjamin)

Makir werd Machir (zoon van Menasse)

Bijvoegelijke naamwoorden of geloofsgroep

(farizeeërs, herodianen, saduceërs eerst met hoofdletter)

NBV lezen en Stell. verbeteren

Theologie laten nakijken, ds. J.S.

Contact met o.a. Jaap van Dorp (NBG)

Voorstellen wel of niet doorvoeren

Resultaat lezen

Fout, niet fout, moet beter, kan beter

Typografie (uitvoering 1 of meer delen, aantal..?)

Verschijningsdatum (vlgs plan: 24 juni 2009)

Et ienigste wat van belang is

- 25 D'r kwam een wetgeleerde die him op de proef stellen wol. Hi'j vreug: "Meester, wat moe'k doen om pat an et iewige leven te kriegen?"
- 26 Jezus zee doe: "Wat staot d'r in de wet schreven? Wat lezen jow daore?"
- 27 De wetgeleerde zee: "Hebbe de Heer, jow God, lief mit hiel je hatte en mit hiel je ziel en mit hiel je kracht en mit hiel je verstaand, en je naoste as jezels."
- 28 "Dat hebben jow goed zegd," zee Jezus tegen him. "Doe dat en jow zullen leven."
- 29 Mar de wetgeleerde wol him rechtveerdigen en vreug an Jezus: "Wie is mien naoste?"
- 30 Doe vertelde Jezus him dit: "D'r was es iene die van Jeruzalem naor Jericho reisde en onderwegens deur rovers overvalen wodde, die him zien kleren uutstruupten, him mishaandelden en him doe halfdood liggen leuten.
- 31 Bi'j toeval kwam d'r een priester langes, mar doe hi'j et slaachtoffer liggen zag, leup hi'j mit een boge om him henne.
- 32 D'r kwam ok een Leviet langes, mar bi'j et zien van et slaachtoffer leup hi'j ok mit een boge om him henne.
- 33 Mar een Samaritaon, die op reize was, kreeg medelieden doe hi'j him liggen zag.
- 34 Hi'j gong naor de gewonde man toe, geut eulie en wien over zien wonden en dee daor een verbaand om henne. Hi'j zette him op zien eigen ezel en brocht him naor een harbarge, waar hi'j veur him zorgde.
- 35 De aanderemorgens gaf hi'j twie denarie an de harbargier en zee: "Zorg veur him, en as jow meer kosten maeken moeten, za'k jow die op de weerommereize bi'jbetaelen."
- 36 Wie van disse drieje is neffens jow de naoste van et slaachtoffer van de rovers wodden?"
- 37 De wetgeleerde zee: "De man die medelieden mit him toond het." Doe zee Jezus tegen him: "Doen jow dan van now of an krek zo."

Van Genesis tot an vandaeghe

Niks was d'r, hielemaole niks
Mar nao een dag of zesse
Alles was d'r, warkelik alles
Niet om te geleuven.

Hemel, zonne, laand en waeter
Eten zat veur meensk' en dier
Tied en ruimte om je te bewegen
Alles is oons geven.

De zeuvende dag, even kalm an
Een dag om rustig nao te daenken
Te overzien hoe goed et alles is
Et kan oons niet op.

Mar dan: de slange en de appel
Meer en meer mossen wi'j hebben
Et hekke veurgoed van de dam
't Aende is begonnen.

Een twiede huus, een dadde auto
Kaemer en vliering vol mit rommel
Gien plak meer veur je naoste
Aarmoede in opkomst.

Mit 'n grote bek en een leeg heufd
Geweren, bommen en oorlog om alles
De hiele wereld zuwwe kriegen
Wi'j kommen te kot.

Veur gien stuver nao te daenken
Waeter en eten niet meer vertrouwd
Laand te nat en toegeliëks te dreuge
Verstaand kan keren.

De hieltied naor de aander wiezen
Hi'j het et daon en zi'j en die daore
't Gewies zal him nog tegen je keren
Kuwwe nog redden.

Niks zal d'r meer wezen, hielemaole niks
Ruimte en tied zullen oons ontvalen
Niks komt daorveur in de plak
en Genesis bestaot niet meer.